

респондентів. З них 85,3% опитуваних активно переглядають інтерв'ю на платформі YouTube. Щодо віку YouTube-аудиторії, то можна зробити такі висновки: найактивнішими користувачами платформи є люди, віком від 19 до 25 років (45,1%), на другому місці серед споживачів YouTube-продукту знаходяться громадяни, віком від 26 до 35 років (27,8%), на третьому місці – люди до 18 років (10,5), віковий діапазон користувачів платформи від 36 до 50 належить 13,5 % опитуваних, 3% респондентів – це аудиторія віком від 50 і більше [9].

Сьогодні YouTube-інтерв'ю – це своєрідна еволюція жанру та новітня тенденція розвитку журналістської творчості. Внаслідок трансформації традиційного телевізійного інтерв'ю дослідники виокремили новітній жанр – YouTube-інтерв'ю. Зумовили його генезу суспільний прогрес, розвиток медіаіндустрії та технічна революція. Портретне YouTube-інтерв'ю відрізняється більшою свободою самовираження для обидвох сторін комунікації, що позитивно впливає на ефективність кінцевого продукту інтерв'ю. Важливою для YouTube-інтерв'юера є особиста репутація. Він може дуже легко зіпсувати її, «годуючи» аудиторію другосортною рекламою. YouTube-інтерв'ю – це достойна конкуренція традиційному телевізійному інтерв'ю, через відсутність цензури та можливість монетизації каналу. Сьогодні портретне YouTube-інтерв'ю заслуговує на пильну увагу з боку дослідників задля аналізу якісного інформаційного контенту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Архів випусків програми «Екзамен» на YouTube-каналі Марії Єфросиніної. URL: https://www.youtube.com/watch?v=SFw7n0Cp6_M
1. 2. Архів випусків програми «Осторожно, Собчак» на YouTube-каналі Ксенії Собчак. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=mBVwlmwPYhc>
2. 3. Архів випусків програми «Ходят слухи» на YouTube-каналі Раміни Есхакзай. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=q-NLrnyiNBw>
3. 4. Архів випусків програми «STORIES» на YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=EOVyQNR88_s
4. Дацюк С. Сучасна свобода слова. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/5d2489c93323c/>
5. Рашкофф Д. Медиавирус! Как поп-культура тайно воздействует на ваше сознание / Пер. с англ. Д. Борисова. — М.: Ультра.Культура, 2003. — 368 с.
6. 7. Соколов И. Киносценарий. Теория и техника. Москва: Кинопечать, 1986. 89 с.
7. 8. Сыченков В.В. Интервью-портрет как тип коммуникации. Казань, 2007. 19 с.
8. 9. Google Форма. Особливості портретного інтерв'ю на платформі YouTube URL: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSd75uvJAR1eAnHirPCKtf39gQE9TQAZfwQpAFoihbaVIZmQDQ/viewform?usp=sf_link
9. 10. YouTube Довідка. Правила щодо контенту, який можна монетизувати. URL: <https://support.google.com/youtube/answer/6162278?hl=uk>

Павелко Ярина

Науковий керівник – доц. Ткачук Олександр

ФУНКЦІЇ МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖА В НАРАТИВІ НОВЕЛ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Оповідна манера Василя Стефаника привертала увагу дослідників, адже письменник відомий як майстер короткої новели, в якій виступив майстром психологічного аналізу. Ідейно-естетична структура прози письменника стала об'єктом численних праць. Якщо, у монографії В.Лесина про творчість В.Стефаника, опублікованій у 1965 році, про поетику творів згадувалось побіжно, то в його ж дослідженні «Василь Стефаник. Нарис життя і творчості» 1981 року містився окремий розділ «Стиль Стефаника»[5]. Наступного року з'явилася монографія М.Грицюти, в якій також приділено увагу своєрідності стильової системи[1]. Новий етап дослідження питання розповідної поетики Стефаника пов'язаний з сучасним українським літературознавством, яке після відмови від радянських ідеологічних доктрин, по-новому оцінило модернізм творчості Стефаника. Останнім часом з'являються публікації, які розкривають все нові грані новелістики Стефаника, в аспекті психологізму [4], поетики[6], наративу[3].

Потреба вираження психології героїв зумовили новий підхід до зображення людини в українській літературі кінця XIX – поч. XX ст., зокрема і в малій прозі. В цей період з'являється імпресіоністична манера письма з її акцентом на відтворенні суб'єктивного враження, детально змальованій картині буття. Проте, В. Стефаник як митець-експресіоніст пішов власним шляхом. Леся Українка у статті “Малорусские писатели на Буковине” відзначила особливість розповідної манери Стефаника: “Всі нариси Стефаника просякнуті тим животворним духом співчуття автора до своїх персонажів, який надає неповторний колорит художнім творам і якого не може приховати навіть сама об'єктивна форма ...; герої п. Стефаника пасивні або інертні, але вони повні такого живого, захоплюючого страждання, перед яким неможливо залишатися спокійним” [9, с.122]. Йдеться про таку нарративну форму, в якій читач не орієнтується на судження автора, тобто оповідача, а головним джерелом знання стають почуття, кут зору героїв. Відтак *актуальним* є розгляд оповідної побудови новел митця крізь призму сучасної нарративної теорії.

Мета нашого дослідження – проаналізувати нарративну ситуації в новелістиці В. Стефаника, роль мовлення персонажа та оповідача у формуванні читацької рецепції.

По-новому структуруючи новели, В. Стефаник задля уникнення традиційності викладу та етнографізму й побутовізму з надмірними описами, змінює оповідну манеру, вдаючись до об'єктивного відтворення трагічної, вражаючої читача дійсності. В. Стефаник прагне до створення ілюзії сценічності подій. Така оповідна манера була зумовлена також експресіоністичною стильовою настановою.

Остання полягала у вираженні психологічної напруги, яскравих почуттів героя, що відбивається, насамперед, через його мовлення. Це явище спостерігаємо у багатьох новелах-сценках В. Стефаника, серед яких “Стратився”, “Синя книжечка” та ін. Через висловлювання героїв відбувається нагнітання драматичної напруги у творі, очікування трагічної розв'язки. На цьому акцентував І. Денисюк, який вказав, що послідовна візуальність, гострота діалогів роблять новелу сценічною [2, с. 81].

Як відзначають літературознавці, у літературі кінця XIX – поч.. XX ст.. відбувся поворот у бік сценічного зображення, утвердилась перевага «показу» на «розповіддю» [8, с.19]. Прикладом цього є притаманний Стефаникові драматичний спосіб розгортання сюжету через зображення напруженої стрімкої дії. Письменник у своїх творах відтворював не послідовну історію в хронологічному порядку, а тільки певний її фрагмент, пов'язаний з найвищою точкою напруження конфлікту. Прикладом, є оповідання «Синя книжечка», де передісторія Антіна викладена стисло, без пояснення причин його нещасливої долі. Звідси читач сприймає історію героя не через опис, розповідь третьособового наратора, а через показ і діалог, в якому відбувається розвиток дії в творі. У діалозі відбувається розкриття подій, розвиток конфлікту, що сприяє сюжетному рухові у новелі. При цьому, діалог може відтворювати кульмінаційний момент конфлікту і водночас повідомляти читача про події, що зумовили конфлікт, наміри інших персонажів і самого героя, вчинки дійових осіб. Показовим прикладом є новела «Злодій», в якій максимальна драматична напруга як і сам розвиток конфлікту передано в діалозі.

Майстерність психологізму письменника виявилась у передачі через висловлювання героїв їхньої реакції на розгортання подій. Ще В. Лесин помітив, що В. Стефаник максимально “навантажує” репліку героя, яка говорить часто більше, ніж цілий опис. Такими функціями наділений, зокрема, монолог старої матері у «Святому вечері». Структура нарративної ситуації заснована навколо мовлення персонажа, яке по-суті актуалізує динаміку зовнішнього подієвого плану сюжету. Оповідач лише моделює драматичну сцену.

Як правило, новели Стефаника побудовані, як такі діалогічні сцени, саме в них виявляється експресивно-загострений конфлікт. У діалозі відтворюються неймовірно напружені почуття, у максимально загостреному вияві, протистояння з антагоністом, при цьому протиставляються моральні та ідейні розбіжності («Лесева фамілія»). У такий спосіб письменнику вдалося розкрити не лише на вчинки героїв, але й їх мотиви. Читачеві стають зрозумілі психологічні стани героїв, ставлення до інших людей, навіть світогляд персонажа. Майстерність психологічного аналізу проявляється і в моделюванні дитячої психології, як в оповіданні “Мамин син”, в якому всю інформацію про події читач дізнається з реплік малого Андрійка з сім'єю.

Слід зазначити, що модернізація нарративу прози В. Стефаніка відображала загальнолітературних змін психологізації прози і тенденціями жанрового розвитку малої прози цього періоду. Персонаж стає головним виразником точки зору, в сценах моделюється його суб'єктивний погляд на події, герой, через трагічність ситуації, буття, наділений винятковою експресивністю вислову, а також зростає роль читача, який прочитує психологічний стан героя через рецепцію сили переживань особи та художні деталі. Стефанік створив індивідуальні прийоми психологізму, зумовлені особливостями авторського стилю. Він майстерно komponує сюжетно-композиційні компоненти новели, поєднує діалогічний та монологічний елемент, наділяє останні потужною експресією.

Сюжет новел В. Стефаніка будується на конкретній ситуації, часто заснований на реальних подіях, лише окремі твори на двох-трьох подіях (наприклад «Кленові листки»). Однак письменник відкидає усе зайве, передає тільки головне. В сюжеті письменник майстерно поєднує пряме мовлення персонажів та мовлення оповідача, які нагадують ремарки в п'єсі, що вказують на місце, час подій, деталі, жести героїв. Цю специфіку стилю відмітила Леся Українка, вказуючи, що В. Стефанік уникає безпосередньої авторської оцінки зображуваних подій. Це тип оповідача, який не подає власних оцінок, лише фіксує та показує події, створюючи ілюзію сприйняття читачем того, що відбувається ніби "на сцені". Це наближає оповідь до персонажної нарративної ситуації, де читач орієнтується на оцінки крізь кут зору персонажа, що спрямовується за допомогою спорадичних коментарів наратора [10, с.63]. Таким чином, новелістика В. Стефаніка відбиває загальну тенденцію до поглиблення психологізму та драматизації художнього зображення, прагнення до стислості й об'єктивності, що позначається на специфіці нарративної ситуації

Отже, у новелах Стефаніка мовлення персонажа є максимально навантажене, через нього відтворюються не лише обставини, ситуація, але виявляється психологічна домінанта характерів героїв. Водночас це не імпресіоністична манера оповіді, оскільки події передано крізь призму не суб'єктивного бачення, а усвідомлення їх персонажами і вираження у мовленні, діалозі або монологізмі. Також, через сценічний показ, завдяки діалогам виражається конфлікт. Мовлення героя є емоційним відображенням найгостріших і найдраматичніших ситуацій у житті героїв, передають вкрай напружений стан, різноманіття почуттів дійових осіб. Коментарі розповідача у такий спосіб нагадують ремарки у п'єсі, при цьому простежується зовнішня фокалізація, стосовно героїв твору. Потребі вираження емоцій підпорядкований сюжет, звідси відхід від традиційного нарративу, акцент на окремих сценах, максимально сконденсованому опису й домінуючій ролі мовлення персонажа.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Грицюта М.С. Художній світ В. Стефаніка. К.: Наукова думка, 1982. 199 с.
2. Денисюк І. Розвиток української малої прози XIX – поч.. XX ст. Львів, 1999. 280 с.
3. Дробот І.В. Новелістика Василя Стефаніка: проблема модернізації нарративу. Магістеріум. Літературознавчі студії. Випуск 8. К.: Національний університет "Києво-Могилянська академія", 2002. С.10-15.
4. Зубрицький М. Психологізм соціальних новел Василя Стефаніка. Проблеми гуманітарних наук. Філологія 32. 2013. С.168-183.
5. Лесин В. Василь Стефанік. Нарис життя і творчості. К.: Дніпро, 1981. 150 с.
6. Московкіна І.І. Поетика В. Стефаніка. Прикарпатський вісник НТШ. №2(14). 2011. С.84-97.
7. Стефанік В. Вибране. Ужгород: Карпати, 1979. 392 с.
8. Ткачук О. Наративна перспектива та дистанція в модерністичному дискурсі кінця XIX - поч. XX ст. Слово і час. 2003. №11. С. 17-24.
9. Українка Леся. Українські письменники на Буковині. Леся Українка. Зб. "Василь Стефанік у критиці та спогадах". К.: Дніпро, 1970. 482 с.
10. Шмид В. Нарратологія. М.: Языки славянской культуры, 2003. 312 с.